

פרפראות

פאר

ואתחנן נחמו ט"ו באב תשפ"א

בירור בענין

האמונה

בקבלה

ושמיעה או

בחקירה וידיעה

פרפראות פאר

בירור בענין האמונה בקבלה ושמיעה או בחקירה וידיעה אות ב'

א, אעברה נא ואראה מכוון לאיש ואיש יולד בה המצפה לראותה

איתא בגמרא (כתובות דף ע"ה עמוד א'), כתיב (תהלים פ"ז ה') "ולציון יאמר איש ואיש יולד בה והוא יכוננה עליון", א"ר מיישא בר בריה דר' יהושע בן לוי, אחד הנולד בה, ואחד המצפה לראותה. ע"כ,

עיין בתרגום ובמפרשים בתהלים ביאור הכפל איש ואיש המבואר בפנים רבות,

כתיב (דברים ג' כ"ה) "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנן",

איתא במדרש (ואתחנן פרק ג סימן כ"ג) מכאן ראינו כי אין בעולם גדול מתשובה ותפלה כי משה רבינו נגזר עליו גזירה שלא יכנס לארץ ולא יראה אותה, שנאמר אם יראה איש באנשים (דברים א' ל"ה),

ואין איש אלא משה, שנאמר והאיש משה עניו מאד (במדבר י"ב ג') וכיון שהרבה בתפלה, אמר לו הקדוש ברוך הוא עלה ראש הפסגה וגוי' **וראה בעיניך** (פסוק כז), ע"כ,

ביאור בכפל הלשון איש ואיש

נ"ל שיש לפרש בכפל הלשון בפסוק, ע"ד אומרם ז"ל, ואחד המצפה לראותה, כלומר שהאיש שנכתב בכפל, הוא האיש המצפה לראותה, וזהו משה הנקרא האיש משה, ולפי שאמר אעברה נא ואראה, וזהו איש ואיש, שהוא המצפה לראותה.

ב, וידעת היום בירור בענין האמונה בקבלה ושמיעה או בחקירה וידיעה

מפתח ענינים ואתחנן נחמו ט"ו באב תשפ"א

א, אעברה נא ואראה מכוון לאיש ואיש יולד בה המצפה לראותה
 ב, בירור בענין האמונה בקבלה ושמיעה או בחקירה וידיעה, האמונה טובה, והחקירה תועבה
 ג, משה רבינו רצה שלא לקבל שכר גם בעוה"ב והקב"ה לא הסכים על ידו
 ד, הציווי על קבלת שכר בעולם הבא
 ה, משה רבינו לא רצה לקבל מתנת חינוס על מצוות שלא עשה
 ו, ביאור אש אוכלה הוא ע"י שכינה ביניהם
 ז, בדרך הנ"ל יש לבאר הכתוב חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה
 ח, ואתם הדבקים בה' מכוון לשאלות קבעת עתים לתורה וציפית לישועה
 ט, ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת פתח ברבים וסיים ביחיד
 י, כשרונות האדם ומיקומם, החכמה, ההבנה, הזיכרון, ביאור המהר"ל
 יא, ביאור ענוים הגיע זמן גאולתכם וכו'
 יב, למה נקראו בשם ענוים
 יג, ביאור הכתוב לא שכח צעקת ענוים
 יד, ירמיהו ראה את התקוה טרם בא הרעה ע"י מקל שקד
 טו, טעם לכך שעצם הלוי ניזון מסעודת דוד מלכא משיחא שיבוא בב"א
 טז, נחמו נחמו נחמה אחת או שתיים רש"י לשיטתו והמהרש"א לשיטתו
 יז, נחמות ישראל מגלותן הם שתי נחמות נפרדות ע"ד השפת אמת
 יח, נחמו נחמו במה זכו שלקחו בכפליים
 יט, ביאור למה היה הבשורה על הר גבוה
 כ, בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש ביאור בצחות
 כא, ביאור לא היו ימים טובים כט"ו באב ומשנכנס א"ב ממעטין בשמחה
 כב, ונראה לומר בדרך צחות, ענבי הגפן בענבי הגפן
 כג, שמ"ע ראשי תיבות עול מלכות שמים שמע ר"ת שאו מרום עיניכם
 כד, הנחמה בבשורת הגאולה הם באותם דרכים של ההודעה על החורבן
 כה, ביאור מחול לצדיקים

בג' פסוקים בפרשתינו נחלקו רבי יוסי ורבי יהודה
אם ניתן לצרפם לפסוקי מלכות של התקיעות

איתא בגמרא (ראש השנה ל"ב ע"ב)
שמע ישראל ה' אלקינו ה' **אחד** (דברים ו' ד')
מלכות, דברי רבי יוסי. רבי יהודה אומר,
אינה מלכות.

וידעת היום והשבת אל לבבך כי ה' הוא
האלקים (דברים ד' ל"ט) אין עוד, **מלכות**, דברי
רבי יוסי. רבי יהודה אומר, **אינה מלכות**.

אתה הראת **לדעת** כי ה' הוא האלקים אין עוד
מלבדו (דברים ד' ל"ה) - **מלכות**, דברי רבי יוסי.
רבי יהודה אומר: **אינה מלכות**.

כתב המהרש"א (ראש השנה ל"ב ע"ב כי ה' הוא
האלוקים), לפי שיש לאדם להאמין במציאות
השם **בקבלה על פי התורה**,

ועוד נוסף להשיג **בשכלו** מציאות השם
וחידוש עולם כמפורש בפסוק (ישעיהו מ' כ"ח)
הלא ידעת אם לא שמעת גוי כמ"ש פ"ק
דתעניות, (תענית ב' ע"א),

כדכתיב (דברים פרק לב ג') "כי שם ה' **אקרא**
הבו גודל לאלקינו הצור תמים פעלו", על כן
אני **אקרא** לכם בתורה מציאות השם וחידוש
עולם, בראשית ברא אלקים וגוי **דהיינו**
בקבלה,

אבל אתם תוסיפו בזה והבו גודל לאלהינו
לידע זה במופת **וידעת השכל** והיינו **הצור**
תמים פעלו, כי מצד **פעולתו שבעולם** יש
להשיג מציאותו ואחדותו כמפורש פ"ק
דתענית ע"ש, **עכ"ל המהרש"א**,

עוד כתב המהרש"א (תענית ב' ע"א ד"ה כתיב
הכא) (איוב ה' ט') "עושה גדולות **ואין חקר**",
וכתיב התם (ישעיהו מ' כ"ח) "הלא ידעת וגוי
ואין חקר לתבונתו", באה הג"ש מאין **חקר**
לאין **חקר** ע"פ מ"ש,

הגם שיש לאדם להשיג ולחקור במציאות
העולם ובבריאתו מתוך הטבעיים, מ"מ מה
שלא ישיג יתלה בקוצר השגתו בזה, וכי הוא
עמוק ומי ימצאנו, וכמ"ש פי' אין דורשין
במכוסה ממך בל תחקור במה שהורשית
התבונן,

וז"ש הלא ידעת אם לא שמעת וגוי בורא וגוי,
ר"ל גם בלאו **שמיעה** מתוך התורה בראשית
ברא, **שהוא בקבלה**,

הלא אפשר שידעת מתוך **החקירה** בזה,
ומסיים אף על פי **שהורשית להתבונן** בזה
מ"מ **אין חקר לתבונתו**, ומה שלא תשיג תתלה
בקוצר השגתך ועומק המושג ממך, **עכ"ל**
המהרש"א,

מבואר, כי **הידיעה**, הוא האמונה בהשי"ת ע"י
ידיעה בהשגה מופתית, נוסף על האמונה
מצד **הקבלה מצד אבותינו** בלבד, כאשר
האריך בעל חובת הלבבות בשער היחוד,

וכ"כ השל"ה בפרק עשרה מאמרות, כי **וידעת**
היום והשבות וגוי' כי ה' הוא האלוקים, זו
ידיעה בהשגה מופתית, בנוסף על הקבלה
מצד אבותינו, ע"כ,

מהי האמונה המשובחת שיבור לו האדם

כבר הדיו נשפך כמים והקולמוס נשתבר
כפליים, מהי האמונה המשובחת שיבור לו
האדם, **האמונה בקבלה בלבד**, או שיש
להוסיף ולחקור גם ע"י **ידיעה בהשגה**
מופתית כדי להגיע לאמונה שלימה,

בעל המחבר הספר "**לב טוב**" פירוש על
ה"**חובת הלבבות**", נתן אל לבו לירד השדה
וללקט באמרים, דבר דיבור על אופניו,

להביא את אלה הדורשים בשבח האמונה
עפ"י **קבלה בלבד**, ואת האמונה עפ"י **חקירה**
הם דורשים לגנאי,

והביא גם את אלה הדורשים בשבח האמונה
גם ע"י **ידיעה מופתית וחקירה**,

האמונה טובה, והחקירה תועבה

בשו"ת "**חות יאיר**" סימן ר"יט, כתב ואפילו
בי"ג עיקרי הדת שמוטל על כל איש ישראל
להאמין בררנו והוכחנו **שהאמונה חיובית**
וטובה והחקירה תועבה אף כי לכאורה מדברי
הרמב"ם במורה נבוכים משמע דלא נקרא
אמונה כלל אם לא ע"צ הבירור מתוך
החקירה, מ"מ ביררנו משאר דבריו שא"א
לתפסם כפשוטן רק נאמינם בקבלה אמונת
אומן.

הויכוח בין שני הגיסים היעב"ץ ובעל העקידה

וכבר נחלקו בזה הני תרי צנתרא דדהבה הלא
המה, **בעל העקידה** זצ"ל **רבי יצחק ארעמה**
שהיה אחיה של זוגי של החסיד יעב"ץ זצ"ל,
שחיבר ג' ספרים על ההתרחקות מהחקירות
והפילוסופיא, ה"ה "מאמר האחדות" יסוד
האמונה" ואור החיים", ומנגד, גיסו **בעל**

העקידה שחיבר את ספרו **עקידת יצחק** על יסוד הפילוספיא,

ביאור המחלוקת בין רבי יוסי ורבי יהודה
היא במחלוקת הנ"ל

מבואר, כי **הידיעה** הוא האמונה ע"י **חקירה**, **"וידעת היום"** אתה הראת **לדעת** "שמע ישראל" ה' אלקיני ה' אחד" וכידוע ע-ד שבשמע ישראל הם אותיות גדולות ומודגשות והם אותיות **דע**, כלומר היא **הידיעה**,

לפי הנ"ל יש לפרש, כי המחלוקת בין רבי יוסי ורבי יהודה היא, אם קבלת מלכות ע"י **ידיעה וחקירה** זו היא הקבלת מלכות האמיתית, וע"ז אומר רבי יוסי שהיא **מלכות**, ורבי יהודה סבר, שקבלת מלכות אמיתית היא האמונה ע"י **שמיעה וקבלה** ואין צריך לחקור, וכבר נפסקה הלכה כרבי יוסי.

ביאור הכתוב יוסיף דעת יוסיף מכאוב

ובכך פירשתי הפסוק בקהלת **יוסיף דעת יוסיף מכאוב**, שמי שרוצה **לדעת הרבה**, כלומר להשיג האמונה ע"י **ידיעה**, יוסיף מכאוב, משוב שרבים הדברים שלא יוכל להבין, וזהו גרמא למכאובו, כמ"ש המהרש"א המובא לעיל, ומה שלא תשיג תתלה בקוצר השגתך ועומק המושג ממך, וזהו **יוסיף מכאוב**,

וכתב בעל **לב טוב**, לאחר שאסף כעמיר גורנה דברי המשבחים והפיכים, דלפי שרבו הדעות ואינו רוצה להטיל ראשו בין ההרים, לפיכך אינו כותב פירושו לשער היחוד בספר חובת הלבבות,

ג, משה רבינו רצה שלא לקבל שכר
גם בעוה"ב והקב"ה לא הסכים על

ידן

למה רצה משה רבינו להיכנס לארץ

כתב בספר החיים, מאחי המהר"ל (מאמר חיים טובים, פרק שביעי עמוד ע"ו)

וכ"כ אבל התמיה מאדונינו משה, שכבר הגיע לתכלית השלימות שאפשר להגיע, וגם הקב"ה הבטיחו כבר ברב טוב הצפון לו, ולא היה לו רק לכנוס לגן עדן, ואם כן **איך בחר בחיי העולם הזה**,

ומה שנראה לי בזה הוא, שמשה רבינו ע"ה רצה לעבוד את בוראו בדבר שלא עבדו שום אדם מעולם,

שהרי אפילו הקדושים חסידי עליון שנהרגו על קדושת השם יתברך, אף על גב שודאי זהו תכלית העבודה שאפשר לו לאדם לעבוד בו את בוראו, מכל מקום לא קצו בחיי שעה, רק בשביל שבטוחים הם כי בשעה קלה יקנו על ידי כך חיי העולם הבא, אשר יפה קורת רוח שלו שעה אחת, מכל חיי עולם הזה,

ואף על גב שלא נתכוונו בעבודתם אל השכר הגדול הזה, מכל מקום לא היה להם ספק בו, וידעו כי על כל פנים שכר פעולתם הטוב ילך לפנייהם, כי אין בעולם ההוא תלונת צדיק ורע לו, ואין זה חידוש שעבד המלך יוציא פרוטה אחת של נחושת, לפי שבטוח שהמלך יתן לו במקומו אוצר של כסף וזהב, ונמצא לפי זה שכל עבודת האדם הוא בנוי על תקות הגמול, או בעולם הזה או בעולם הבא,

גם היה קשה בעיניו, שלא יהא לקונו נחת רוח ממנו רק ימי חיי הבלו בעולם הזה שהם כצל עובר, וכל הימים אשר יאריך בעולם הבא לא יהיה לקונו שום נחת רוח ממנו, ולכך, מרוב אהבתו אל השם יתברך, **מאס אף בתענוג עולם הבא שהיה מוכן לו, ועשיית המצות בעולם הזה** היה יותר מקובל עליו מן תענוג עולם הבא, לפי שרצה לעבוד את הש"י **חינם ממש**,

ללא שכר לעולם הבא, ולמדרגה זו לא הגיע שום ילוד אשה בעולם,

תשובת הקב"ה למשה רבינו

והקב"ה השיב לו, שאינו רוצה שיעבדהו שום יציר בחנם, ולכך יכניסו לגן עדן ויקבל שכרו,

וזהו שאמר **רב לך אל תוסיף**, שלא יאמרו הרב כמה קשה והתלמיד כמה סרבן מפציר,

וחלילה לאדונינו משה שיהא סרבן מפציר אם לא לכבוד קונו, שרצה לעבודו בעבודה שלא עבדו בו שום אדם, דהיינו עבודת חנם ממש, שלא יהא מצפה לשום גמול, לא בעוה"ז ולא בעוה"ב, והקב"ה לא רצה שיחיה נצח, כדי להראות את מידת טובו, שנאמן הוא לשלם שכר טוב ליראיו, **עכ"ל ספר החיים**,

ד, הציווי על קבלת שכר בעולם הבא

רמז לפירוש בעל ספר החיים" יש בסוף הפרשה, שכתוב (דברים ז' י"א) "אשר אנכי מצוך היום לעשותם", וכתב רש"י מחז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם, אפשר, כי הצווי הוא גם על לקבל שכרם, כפירוש הספר החיים שמש"ר לא רצה לקבל שכר והקב"ה צווהו לקבל שכר,

ביאור אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד

איתא בגמרא (עבודה זרה י"ט ע"א), כתיב (תהלים קי"ב א'), "אשרי איש ירא את ה' במצותיו חפץ מאד", אר"א, במצותיו - ולא בשכר מצותיו. ע"כ,

יש לומר, כי האיש זה משה, במצותיו חפץ ובשכר מצותיו אינו חפץ, ע"ד שפירש בספר החיים.

ה, משה רבינו לא רצה לקבל מתנת חינוך על מצוות שלא עשה

כתיב (דברים ג' כ"ה) "אעברה נא ואראה את הארץ הטובה אשר בעבר הירדן ההר הטוב הזה והלבנן",

איתא בגמרא (סוטה י"ד ע"א), דרש רבי שמלאי, מפני מה נתאוה משה רבינו ליכנס לא"י, וכי לאכול מפריה הוא צריך, או לשבוע מטובה הוא צריך,

אלא כך אמר משה, הרבה מצות נצטוו ישראל ואין מתקיימין אלא בא"י, אכנס אני לארץ כדי שיתקיימו כולן על ידי,

אמר לו הקדוש ברוך הוא, כלום אתה מבקש אלא לקבל שכר, מעלה אני עליך כאילו עשיתם, שנאמר (ישעיהו נ"ג י"ב) "לכן אחלק לו רבים ואת עצומים יחלק שללי", ע"כ,

קושיית המהרש"א, והלא אמרינן אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס

כתב המהרש"א, (סוטה י"ד ע"א), וז"ל, וקשה דהיאך קאמר שהיה מבקש לקיים המצות כדי לקבל שכר עליהן, הא אמרינן, אל תהיו כעבדים המשמשים את הרב ע"מ לקבל פרס,

מתוך המהרש"א

וי"ל, דהיינו במצוה שנתחייב בה כבר, אבל הכא, שעדיין לא בא לא"י ששם חיובה, והקב"ה לא רצה שיהיה חייב בהו, שפיר מצי לבקש משום קבול שכרן ודו"ק, עכ"ל המהרש"א,

עוד יש לתרץ קושיית המהרש"א

אפשר לתרץ קושיית המהרש"א, איך היה מבקש לקיים המצות כדי לקבל שכר עליהן, משום שכאשר רצה משה רבינו לקיים מצוות התלויות בארץ, רצה לקיים גם מצוות מעשר, ועל מעשר שפיר אפשר לבקש שכר. כדאיתא תענית ט' ע"א.

עוד יש לומר

מבואר שהקב"ה רצה לתת למשה רבינו שכר על מצוות שלא עשה כאילו עשה אותם, אך משה רבינו דעת אחרת היתה עמו שאינו רוצה לקבל שכר על מצוות התלויות בארץ שכאילו עשאו. ולכן רצה להיכנס לארץ ולקיימם ולא לקבל מתנת חינוך.

ו, ביאור אש אוכלה הוא ע"י זכו שכינה ביניהם

איתא בגמרא (כתובות קי"א ע"ב) כתיב (דברים ד' ד') "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב (דברים ד' כ"ד), כי ה' אלקיך אש אוכלה,

אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב, כאילו מדבק בשכינה, ע"כ,

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דרש ר"ע, איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו אש אוכלתן,

פירש רש"י, זכו, ללכת בדרך ישרה, שכינה ביניהם, שהרי חילק את שמו, ושיכנו ביניהם, יו"ד באיש, וה"י באשה, לא זכו אש אוכלתן, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצא אש ואש. ע"כ,

לפי זה אפשר לומר, כי המשיא בתו לת"ח, בכך הוא מברר ומגלה שאינו בכלל אש אוכלתן, כי ע"י שמשיא בתו לת"ח אז הקב"ה ישרה שמו בתוך האש, ונעשה איש

פרפראות פאר

ואשה, שהרי הקב"ה מחלק אותיות שמו בשמותם, (כפירוש רש"י) ובכך, הוא יוצא מכלל **אש אוכלה**,

ובכך מבואר תירוץ הגמרא כפתור ופרח, דהקושיא היתה, הלא **אש אוכלה הוא**, וע"ז מתרצת הגמרא, דיש דרך, ע"י **איש ואשה** שישרו שכינה ביניהם, ואז נהפך **האש, לאיש ואשה**.

ז, בדרך הנ"ל יש לבאר הכתוב חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה

כתיב (זכריה פרק ב' ט' הפטרת תשעה באב) "ואני אהיה לה נאם ה' חומת אש סביב ולכבוד אהיה בתוכה"

איתא בגמרא (סוטה י"ז ע"א), דרש ר"ע, איש ואשה זכו שכינה ביניהן, לא זכו **אש אוכלתן**,

פירש רש"י, זכו, ללכת בדרך ישרה, שכינה ביניהם, שהרי חילק את שמו, ושיכנו ביניהם, **יו"ד באיש, וה"י באשה**, לא זכו **אש אוכלתן**, שהקב"ה מסלק שמו מביניהן ונמצא **אש ואש**. ע"כ,

יש לפרש, מה שאמר הכתוב חומת אש סביב, הכוונה לאש אוכלתן, וכדי להימנע **מאש אוכלתן**, פירשנו שיהיה שכינה ביניהם, ואז האש הופך לאיש ואשה,

וכך אפשר לפרש כונת הכתוב, **ולכבוד אהיה בתוכה**, כלומר אכניס את כבודי לתוך האש ואז יהיה איש ואשה זכו וכו'.

ח, ואתם הדבקים בה' מכוון לשאלות קבעת עתים לתורה וציפית לישועה

בספר עולת אהרן

איתא בגמרא (כתובות קי"א ע"ב) **כתיב** (דברים ד' ד') "ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כולכם היום", וכי אפשר לדבוקי בשכינה, והכתיב (דברים ד' כ"ד), **כי ה' אלקיך אש אוכלה**,

אלא, כל המשיא בתו לתלמיד חכם, והעושה פרקמטיא לתלמידי חכמים, והמהנה תלמידי

תשעה באב ואתחנן נחמו

חכמים מנכסיו, מעלה עליו הכתוב, כאילו מדבק בשכינה, ע"כ,

כתב רש"י (כתובות קי"א ב') העושה פרקמטיא מתעסק בממון ת"ח כדי להגיע לידם שכר, והם פנויין לעסוק בתורה על ידו,

איתא בגמרא (שבת ל"א א'), אמר רבא, בשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו, נשאת ונתת באמונה, **קבעת עתים לתורה, צפית לישועה**, ע"כ,

כתב רש"י צפית לישועה, לדברי הנביאים.

בספר עולת אהרן מגאוני פולין הקדמונים **מקשה, צריך ביאור**, למה פירש רש"י צפית לישועה, **לדברי הנביאים**, ולא לישועה הכתובה בתורה ובכתובים,

וכתב לתרץ, ונלע"ד, איתא בגמרא (סנהדרין צ"ט א), אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן, **כל הנביאים** כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם, ולעושה פרקמטיא לתלמיד חכם, ולמהנה תלמיד חכם מנכסיו, אבל תלמידי חכמים עצמן - עין לא ראתה אלקים זולתך, ע"כ,

בכך מבאר בעולת אהרן למה פירש לדברי הנביאים

דבר זה נודע, דמי שאינו עוסק בעצמו בתורה, צריך להחזיק ידי לומדי תורה,

ובזה א"ש, דשואלים לאדם קבעת עתים לתורה, ואם הוא משיב שלא היה זה באפשרי משום טרדות הזמן,

ע"ז שואלים אותו אם **צפית לדברי הנביאים, שכל הנביאים** כולן לא נתנבאו אלא למשיא בתו לתלמיד חכם, **לעושה פרקמטיא ומהנה ת"ח**, ואם לא עסקת בעצמך בתורה היה לך לקיים **דברי הנביאים**, להנות ת"ח מנכסיו,

לפיכך פירש רש"י צפית לישועה הם **דברי הנביאים**, ודפח"ח ש"י.

ט, ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת פתח ברבים וסיים ביחיד

כתיב (דברים ד' כ"ט) "ובקשתם משם את ה' אלקיך ומצאת כי תדרשנו בכל לבבך ובכל נפשך",

**י, כשרונות האדם ומיקומם,
החכמה, ההבנה, הזיכרון, ביאור
המהר"ל**

כתיב (דברים ד' ו') "ושמרתם ועשיתם כי הוא חכמתכם ובינתכם לעיני העמים אשר ישמעון את כל החקים האלה ואמרו רק עם חכם ונבון הגוי הגדול הזה", וברש"י, ושמרתם זו משנה,

המהר"ל בספר גור אריה (דברים פרק ד' פסוק ו') ובגבורות סוף פרק כ"ט, כתב, וז"ל, ושמרתם זו משנה וכו'. פירוש, **המשנה** היא נקראת **שמירה**, שצריך אדם לשמור, כדי שיהיה **שמור בלבו** לעשות המצוה.

ונראה, (כתב המהר"ל) מפני כי לשון **שמירה**, על הדבר **השמור** במוח של אדם, וזהו **במשנה**, לפי שהמשנה צורת כל מצוה ומצוה, ושייך בזה שמירה, שהם שמורים אצלו,

אבל התלמוד, שהוא קושיות ופרוק, אין שייך בו שמירה, לפי שאינו עומד בחדר ששם הצורות שמורות, כי יש לו חדר אחר במוח, לא החדר ששם הצורות שמורות, עכ"ל שם (דברים פרק ד' פסוק ו'),

ובספר גבורות ה' (פרק כ"ט), כתב, יש שלשה כוחות באדם הפרטי, ואלו השלש כוחות יש להם מקומות מחולקים במוח,

האחד, הוא בתחילת המוח,

השני, באמצע,

והשלישי, באחרית המוח,

והראב"ע פירש שאלו שלשה כוחות נקראו, חכמה בינה דעת,

באחרית המוח שם הכוח הזוכר,

באמצע המוח הכוח המחשב, והוא נקרא הכוח השופט, השופט על הדברים שמקבל הדמיון ומרכיבם ומפרידם זה מזה ושופט עליהם,

במוקדם מן המוח, שם כח המקבל החכמה, וא"כ המשנה נמצאת בחדר הזיכרון, שהוא באחרית המוח, ואילו התלמוד נמצא בחדר המחשבה, שהוא באמצע המוח,

והקשו, פתח בלשון רבים **ובקשתם**, שהם רבים המבקשים, **ומצאת**, הוא יחיד שמצא,

רבים מאוד תירצו הקושיה כדלקמן

איתא בגמרא (ראש השנה י"ח ע"א), תניא היה רבי מאיר אומר, שנים שעלו למטה וחוללין שוה, וכן שנים שעלו לגרדום לידון ודין שוה, זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל,

מפני מה זה ירד וזה לא ירד, זה ניצל וזה לא ניצל, זה התפלל ונענה, וזה התפלל ולא נענה,

מפני מה זה נענה וזה לא נענה, זה התפלל תפלה שלימה נענה, וזה לא התפלל תפלה שלימה לא נענה, ע"כ

ובכך פירשו, שיש, שגם אם **רבים** המבקשים, כמ"ש ובקשתם, לשון רבים, ורק **האחד** נענה, ומצאת, והאחר לא, ולכן פתח ברבים, **ובקשתם**, וסיים ביחיד **ומצאת**.

תירוץ זה מובא, בספר יסוד אוהל מועד מפי הה"ג אב"ד בארזינאיע, הנזכר בשם אביו הה"ג מו"ה דובער זצ"ל אב"ד בעיר אוטיאן, שלו הסכמות מהדברי חיים, ממוהר"ר ר' אליהו חיים מייזל, והנציב מוולוז'ין, ועוד, הודפס בשנת תרל"ו כ"כ מובא ביאור זה בשם רבים, והגאון ז"ל.

יש לתרץ עוד,

דיש לחלק, בין בקשה לבין דרישה, **דבקשתם** שאמר בלשון רבים משום שלשון **בקשה** עולה לכולם, אבל לשון **דרישה** במ"ש כי **תדרשנו** הוא בלשון יחיד כמ"ש **ומצאת**, **ודרישה** שייך ליחידים כגון צדיקים שבכחם לדרוש,

עוד יש לחלק,

ע"ד המתפלל בעד חבירו, כדאיתא בגמרא (בבא קמא דף צב עמוד א) כל המבקש רחמים על חבירו והוא צריך לאותו דבר, הוא נענה תחילה,

לפי"ז י"ל ובקשתם בלשון **רבים** כשהרבה מתפללים, וכל אחד מבקש על עצמו, אבל כאשר תדרשנו כלומר, לדרוש בשביל חבירו כהלשון **תדרשנו** בפועל יוצא, ואלה הם יחידים אז ומצאת בלשון יחיד.

יא, ביאור ענוים הגיע זמן גאולתכםוכו'

איתא במדרש (ילקוט שמעוני ישעיהו פרק ס' רמז תצט), שנו רבותינו, בשעה שמלך המשיח בא, **עומד על גג בית המקדש** והוא משמיע להם לישראל ואומר, **ענוים** הגיע זמן גאולתכם, ואם אין אתם מאמינים ראו באורי שזרח עליכם שנאמר קומי אורי כי בא אורך **וכבוד** ה' עליך זרח, ע"כ,

למה מלך המשיח עומד על גג בית המקדש,

יש לתת טעם לשבח, למה מלך המשיח עומד על גג בית המקדש,

איתא במדרש, (מדרש הנעלם זהר חדש דף ק"י ע"ב), שלחו להם בני הארץ הקדושה לבני בבל, לנו ראוי לבכות ולפרש האלפא ביתא שבספר איכה, משום שאנחנו בכל יום מתקרבים לערסא של אמנו השכינה ואין אנו מוצאים אותה שם, שואלים עליה ואין מי שיביט עלינו, נשאל את ערסא והיא מבולבלת. נשאל את כורסתה והיא נופלת, נשאל את היכלותיה והם נשבעים שאינם יודעים ממנה נשאל את העפר ורושם עקבותיה אינו שם,

נשאל לגג בית המקדש, והגג משיב, שהשכינה יושבת שם מבכה ומייללת עלינו, וצועק בקול מר עלינו כמו שנאמר (ישעיהו פרק כב פסוק א), "מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות", נשאל לדרכים ולשבילים, כולם אומרים ששמעו קול מר של בכיה שבוכה על בניה, ואינם יודעים איפה היא הלכה, ע"כ עי"ש,

ממקום הנהמה משם קול הנחמה

מבואר א"כ, שקול נהי בכי תמרורים שמיללת השכינה הוא **מגג בית המקדש**, וכמו שהשיב רבי יוסי את אליהו הנביא, (ברכות ג' ע"א), כששאלו, בני, מה קול שמעת בחורבה זו, ואמרתי לו, שמעתי בת קול **שמנהמת כיונה ואומרת, אוי לבנים שבעונותיהם החרבתי את** ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין האומות **לפי"ז יש לבאר דברי המדרש**, בשעה שמלך המשיח בא, **עומד על גג בית המקדש משום ששם היתה קול הנהמה של השכינה**, כדברי הזוה"ק, מן הראוי **שממקום הנהמה תבוא הנחמה**,

יב, למה נקראו בשם ענוים

כתיב (ישעיהו פרק כב פסוק א), "משא גיא חזיון מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות", **כתב רש"י** ומדרש אגדה אומר, **שהיו גסי הרוח**, והכי,

איתא במדרש, (פתיחתא דאיכה אות כ"ד) רבי יוחנן פתח, "משא גיא חזיון" שהשליכו דברי חוזים לארץ, "מה לך אפוא כי עלית כלך לגגות", **א"ר לוי אלו גסי הרוח**,

מבואר, שלפיכך קורא לישראל בשם ענוים, לפי שבחורבן היו גסי הרוח כדברי המדרש, ובגאולה הפכו לענוים,

יג, ביאור הכתוב לא שכח צעקתענוים

איתא במדרש (ילקוט שמעוני ישעיהו פרק ס' רמז תצט), שנו רבותינו, בשעה שמלך המשיח בא, **עומד על גג בית המקדש** והוא משמיע להם לישראל ואומר, **ענוים** הגיע זמן גאולתכם

כתיב (תהלים ט"ו י"ב) "זמרו לה' ישב ציון וגוי לא שכח צעקת ענוים", **כתב רש"י**, זמרו לה' יושב ציון - כשיחזיר ישיבתו לציון, יזמרו לו כו,

ובזמר הזה ישירו ויזמרו לו, על שלא שכח לצעקת "ענוים", כלומר, מה שהשמיע "ענוים" הגיע זמן גאולתכם. וזהו לא שכח לצעוק "ענוים" הגיע זמן גאולתכם.

יד, ירמיהו ראה את התקוה טרם באהרעה ע"י מקל שקדהכתובים בירמיהו

כתיב (ירמיהו פרק א) (ז) "ויאמר ה' אלי וגוי על כל אשר אשלחך תלך ואת כל אשר אצוך תדבר",

"ויהי דבר ה' אלי לאמר מה אתה ראה ירמיהו ואמר **מקל שקד** אני ראה",

"ויאמר ה' אלי היטבת לראות כי **שקד** אני על דברי לעשתו",

כתיב (קהלת פרק י"ב פסוק ה'), "גם מגבוה יראו וחתחתים בדרך **וינאץ השקד** ויסתבל החגב

ותפר האביונה כי הלך האדם אל בית עולמו וסבבו בשוק הספדים",

ביאור א, "מקל שקד" וינאץ השקד" ע"ש המהירות

כתב רש"י (ירמיהו פרק א פסוק יב), "מקל שקד אני ראה", השקד הזה הוא ממהר להוציא פרח קודם לכל האילנות אף אני ממהר לעשות דברי,

ומדרש אגדה, השקד הזה, הוא משעת חניטתו עד גמר בישולו עשרים ואחד יום, **כמנין ימים**

שבין שבעה עשר בתמוז שבו הובקעה העיר לתשעה באב שבו נשרף הבית, עכ"ל רש"י,

כתב רש"י (קהלת פרק י"ב פסוק ו'), **וינאץ השקד תצמח נבואת ירמיה**, שנאמר (ירמיה א) "מקל שקד אני רואה" אמר ר' אליעזר השקד הזה משעה שהוא מניץ עד גמר פירותיו כ"א יום **כך מ"ז בתמוז עד ט' באב כ"א יום**, עכ"ל רש"י,

איתא בגמרא (בכורות דף ח' עמוד א') ת"ר תרנגולת לעשרים ואחד יום וכןגדה באילן לז', ע"כ,

כתבו התוספות (בכורות ח' א' ד"ה תרנגולת), בטנים ו**שקדים** (בראשית מג) מתרגם ירושלמי ל**זים**, ויש מפרשים, **מקל שקד** אחד לכ"א אף מ"ז בתמוז לתשעה באב כן, **וינאץ השקד** (קהלת יב) מתרגם שיגדא, **עכ"ל התוספות**, והכי, **איתא בגמרא** (ירושלמי תענית פרק ד' הלכה ה'), א"ר אבונה סימנא (ירמיי א יא) "מקל שקד אני רואה" מה הלז הזה משהוא מוציא את ניצו ועד שהוא גומר את פירותיו כ"א יום כך מיום שהובקעה העיר ועד יום שחרב הבית כ"א יום, ע"כ

ביאור ב, "מקל שקד" וינאץ השקד" הוא התקווה בלז של שדרה

איתא במדרש (קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), **עה"כ וינאץ השקד ר' לוי אמר**, זה לז של שדרה,

איתא במדרש (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כח סימן ג'), **כתיב** (בראשית ו' ז) **ויאמר ה' אמחה את האדם**, רבי יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק אמר אפילו לז של שדרה, שממנו הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבוא נמחה במבול,

והכי איתא במדרש, (בראשית רבה פרשת בראשית פרשה כח סימן ג'), **ובנוסח שונה במקצת במדרש** (קהלת רבה פרשה י"ב סימו ה'), אדריאנוס שחיק עצמות שאל את רבי יהושע בן חנניא א"ל מהיכן הקדוש ברוך הוא מציץ את האדם לעתיד לבא, א"ל **מלז של שדרה** א"ל מנין אתה יודע א"ל איתיתיה לידי ואנא מודע לך, טחנו ברחים ולא נטחן, שרפו באש ולא נשרף, נתנו במים ולא נמחה, נתנו על הסדן והתחיל מכה עליו בפטיש נחלק הסדן ונבקע הפטיש ולא חסר כלום. עכ"ל המדרש,

כתב היפ"ת (מובא בעץ יוסף בראשית רבה פרשה כח סימן ג'), מקור דרשות אלו הם מפסוק באיוב (פרק יד פסוק יט), "אבנים שחקו מים תשטף ספיחיה עפר ארץ, ותקות אנוש האבדת,

זהו לז של שדרה שהוא תקות האדם לקום בתחיית המתים, וצורך קיום לז זה, להראות אמיתות התחיה לאנשים, שלפי הטבע היה ראוי שיפסד, אלא שה' עשה כן להורות שהגוף עודנו קיים לפני ה' ויעמוד לקץ הימין עכ"ל,

כתבו התוספות (בכורות ח' א' ד"ה תרנגולת), **מקל שקד** (ירמיה א' י"ב) מתרגם חוטר א דלזא, **עוד אמרינן וינאץ השקד זה לז של שדרה** ממנה עתידים מתים להחיות לעתיד לבא לז תרגום של **שקד** (ויקרא רבה). עכ"ל **התוספות**,

מבואר, כי השקד מרמז על תקווה ועל המהירות, וע"ז אמר היטבת לראות שהראיתך את הטוב.

טו, טעם לכך שעצם הלז ניזון מסעודת דוד מלכא משיחא שיבוא

בב"א

איתא בגמרא (שבת קי"ט ע"ב). לעולם יסדר אדם שלחנו במוצאי שבת,

כתב הבית יוסף (אורח חיים סימן ש'), כתוב בשבלי הלקט (סי' ק"ל) משל שמלוין את המלך ביציאתו כשם שמלוין אותו בכניסתו (עי' פסחים קג),

ובסדורים מפרש, אבר יש באדם ונסכווי שמו ואינו נהנה באכילה אלא במוצאי שבת, עכ"ל.

פרפראות פאר

מבואר, שעצם הלזו נהנה רק מסעודת מלוה מלכה סעודתא דדוד מלכא משיחא,

יש לתת טעם לכך שהלזו נהנה מסעודת מלוה מלכה

אפשר לומר, שמכיוון שעצם הלזו יש בו את התקווה והבשורה שלעתיד, כפי שנתבאר לעיל, לפיכך הוא נהנה מסעודת מלוה מלכה של מלך המשיח שהוא התקווה והבשורה שלעתיד בבאוי"א.

טז, נחמו נחמו נחמה אחת או שתיים רש"י לשיטתו והמהרש"א לשיטתו

כתיב (ישעיה מ' א') "נחמו נחמו עמי יאמר אלקיכם", ופירש רש"י, נחמו, אתם נביאי, נחמו, את עמי,

מבואר א"כ לדברי רש"י דהלשון הכפול בפסוק, נחמו נחמו עמי, הוא נחמה אחת שיאמרו נביאים לעם ישראל,

יש לברר אם כפל הלשון נחמו נחמו, הם שתי נחמות נפרדות, או נחמה אחת בלשון כפול, כפירש"י,

מצינו כי כל הנחמות נאמרו בלשון כפול, גם בלשון מקרא (ישעיה מ' א'), נחמו נחמו עמי, וגם בלשון חז"ל, כמ"ש, (מכות כ"ד ע"ב) עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו,

כתב המהרש"א (מכות כ"ד ע"ב), וז"ל, כפלו הדברים, ע"ש שני המעשים המובאים בגמרא, כי מצינו כל הנחמות בלשון כפול, נחמו נחמו, עכ"ל,

מבואר בדברי המהרש"א, שמשווה בין לשון מקרא ללשון חז"ל, שגם בפסוק נחמו נחמו, כמו בדברי חז"ל, עקיבא נחמתנו עקיבא נחמתנו, הם שתי נחמות נפרדות, אך לדברי רש"י הרי הם נחמה אחת בלשון כפול,

ביאור הדבר דרש"י לשיטתו והמהרש"א לשיטתו

איתא בגמרא (פסחים נ"ד ע"ב), תנו רבנן שבעה דברים מכוסים מבני אדם אלו הן יום המיתה ויום הנחמה,

ופירש רש"י, ויום הנחמה - של כל אדם, מתי יתנחם מדאגתו, מבואר, שהנחמות הם נחמות נפרדות לכל אדם מדאגתו הוא,

תשעה באב ואתחנן נחמו

כתב שם המהרש"א, וז"ל, ויום הנחמה, פירש"י, של כל אדם, ויותר נראה לפרש, יום נחמה שיתנחמו ישראל על גלותן, עכ"ל,

לפיכך נראה לי לומר, דרש"י לשיטתו אזיל, והמהרש"א לשיטתו אזיל,

דרש"י סבור, שיש לחלק בין לשון מקרא ששם הם נחמה אחת. ללשון חז"ל שלדבריהם הם נחמות נפרדות,

ולפיכך לא פירש רש"י (פסחים נ"ד ע"ב), יום הנחמה, על נחמת ישראל מגלותן, כהמהרש"א,

משום שבנחמת ישראל מגלותן פירש רש"י על הכתוב נחמו נחמו (ישעיה מ' א') שהיא נחמה אחת, ורק בלשון חז"ל, הם נחמות רבות, כמו שפירש רש"י בגמרא, (פסחים נ"ד ע"ב), שיום הנחמה, של כל אדם, שהם נחמות נפרדות,

והמהרש"א שהשווה בין לשון מקרא ללשון חז"ל, משום שהוא סבור, כי בכולם הנחמות נפרדות, לכן נראה לו לפרש יותר, יום נחמה שיתנחמו ישראל על גלותם, שהם נחמות נפרדות, כדלקמן,

יז, נחמות ישראל מגלותן הם שתי נחמות נפרדות ע"ד השפת אמת

כתב השפת אמת (בראשית - פרשת ויצא - שנת תרנ"ח א') ולכן נקרא הקב"ה בעל הנחמות, כי הנחמות של בני אדם, אינו יכול לתקן כל הצער העבר. אבל הנחמה שיהי מהקב"ה יהי מהופך כל הצער לטובה.

והגם כי אין אנו מבינים, איך יהי מתהפך מה שעבר, לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן. אבל לעתיד, נראה ונבין זה ההיפוך לטובה. ולכן אמר יעקב אע"ה והי' לי לאלקים, פרש"י שיחול שמו עלי מתחלה ועד סוף. כי זה הי' בחי' יעקב אמת. והאמין כי יחול אלקותו עליו, ויהי' למפרע הכל מתוקן,

וזה מפתח של גאולה, מה שזוכין לעורר הארה מעין עוה"ב, כי מאחר שכל ההנהגה יתברר אח"כ. ממילא יכולין למצוא בחי' אמת בכל מקום ובכל זמן, עכ"ל השפת אמת,

פרפראות פאר

לפי"ז אפשר לומר, דלפיכך אמר הנביא נחמו נחמו עמי שתי פעמים, האחד **לנחמת בני אדם**, שבנחמה זו אינו יכול לתקן כל הצער העבר, והנחמה השנית היא **לנחמת בעל הנחמות**, שאז יתהפך עלינו לטובה גם מה שעבר, הגם שאין אנו מבינים, ולזה מכיוון המהרש"א שנחמת ישראל מגלותן, שבהם יש שני נחמות נפרדות.

יח, נחמו נחמו במה זכו שלקחו בכפליים

כתיב (ישעיה מ' ב') "כי נרצה עונה כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה",

אפשר לומר, מכיוון ועשו תשובה מאהבה, כמ"ש **נרצה עונה** פירוש שזדונות נעשו זכויות, וממילא, קיבלו שכר גם על העונות, לפיכך **לקחה כפליים בכל חטאותיה**,

שוב מצאתי ביאור זה במהרש"א יומא פ"ו ע"ב ד"ה נעשו לו כשגגות

וז"ל המהרש"א (יומא דף פו עמוד ב) ועד"ז י"ל מ"ש הכתוב (ישעיה מ' ב') דברו וגו' כי נרצה עונה כי לקחה וגו' כפלים בכל חטאתיה,

מלת נרצה קשה לפי פשוטו, גם מלת **לקחה** דה"ל למכתב **לקחה** אבל הפירוש כי נרצה עונה שיהיה העון מרובה כזכויות ועד"ז לקחה שכר מצותיה לעתיד כפלים כחטאתיה כיון שהחטא גופיה נעשה זכות, עכ"ל המהרש"א.

יט, ביאור למה היה הבשורה על הר גבוה

כתיב (ישעיה מ' ט') "על הר גבוה עלי לך מבשרת ציון הרימי בכח קולך",

איתא בגמרא (עבודה זרה מ"ה ע"ב) כל מקום שאתה מוצא הר גבוה וגבעה נשאה ועץ רענן דע שיש שם עבודת כוכבים, ע"כ,

אפשר לומר, דלפיכך היתה בשורת הגאולה על הר גבוה דיקא, לומר לך, שכבר באה הגאולה, וכבר אפשר לעלות להר גבוה, שאין שם עבודה זרה. כדכתיב, (ישעיהו פרק נ"ב ז') מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב

תשעה באב ואתחנן נחמו

משמיע ישועה אומר לציון **מלך אלקיך**, פירוש שכבר אין ע"ז

כ, בנות ישראל יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש ביאור בצחות

איתא בגמרא (תענית דף כו עמוד ב), לא היו ימים טובים לישראל **כחמשה עשר באב** וכיום הכפורים, שבהן בנות ירושלים יוצאות **בכלי לבן שאולין שלא לבייש** את מי שאין לו, ע"כ,

רבים הם התמיהות שתמהו חכמים במאמר המשנה (תענית כ"ו ע"ב) ובמאמר הגמרא (תענית ל"א ע"א) באותו ענין שבנות ישראל יוצאות וחולות וכו',

א, בלשון הגמרא מבואר שכולם שואלים, אפילו בת מלך שואלת מבת כהן גדול, **יש להבין** למה צריכה לשאול מי שיש לה, שישאלו רק אלה שאין להם וכשייצאו אף אחד לא יודע אם הבגד מושאל או לא, **ב, למה כלי לבן דייקא**,

ביאור הכתוב ויהי בבוקר והנה היא לאה

כתיב (בראשית פרק כט פסוק כה) "ויהי בבקר והנה הוא לאה", **כתב רש"י**, ויהי בבקר והנה היא לאה - אבל בלילה לא היתה לאה, לפי שמסר יעקב לרחל סימנים, וכשראתה רחל שמכניסין לו לאה אמרה עכשיו תכלם אחותי, עמדה ומסרה לה אותן סימנים,

איתא בגמרא (מגילה דף יג עמוד ב), מאי רמיותא, אמרה ליה, אית לי אחתא דקשישא מינאי, ולא מנסיב לי מקמה, מסר לה סימנים. כי מטא ליליא, אמרה, **השתא מיכספא אחתאי**, מסרתינהו ניהלה. והיינו דכתיב ויהי בבקר והנה היא לאה, מכלל דעד השתא לאו לאה היא? אלא, מתוך סימנן שמסרה רחל ללאה לא הוה ידע עד השתא. **לפיכך זכתה ויצא ממנה שאול**.

איתא במפרשי התורה עפ"י מדרשי חז"ל, כדי ליישב מה שאמרה תורה **ובבוקר** והנה היא לאה, האם בכניסתה לחופה לא ראה יעקב את רחל,

וביארו את מעשיו של אותו רמאי הארמי בכך, שלבן כינס סעודה והושיב את רחל **באפריון של כלה**, ואח"כ כיבה הנרות, ובדרכה לחופה לקח את בגדיה של הכלה רחל והלבישם את לאה, וכיסה את פניה, וכך קידש יעקב את

לאה, ולא ידע עד הבוקר בגלל הסימנים שמסרה רחל ללאה כדי שלא תתבייש,

הבטחת הגאולה בזכות פעולתה של רחל

כתיב, (ירמיהו פרק ל"א פסוק י"ד), "כה אמר ה' קול ברמה נשמע נהי בכי תמרורים רחל מבכה על בניה מאנה להנחם על בניה כי איננו", "כה אמר ה' מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה כי יש שר לפעלתך נאם ה' ושב מארץ אויב"

כתב רש"י, **מדרש אגדה אמר**, שהלכו **אבות ואמהות** לפייס את הקדוש ברוך הוא על **שהעמיד מנשה צלם בהיכל, ולא נתפייס**,

עד שנכנסה רחל ואמרה לפניו רבונו של עולם רחמי מי מרובים רחמיך או רחמי ב"ו, הוי אומר רחמיך מרובים, והלא אני הכנסתי צרתי בתוך ביתי, שכל עבודה שעבד יעקב את אבי לא עבד אלא בשבילי, כשבאתי ליכנס לחופה, הכניסו את אחותי, ולא די ששתקתי אלא שמסרתי לה סימני,

אף אתה, אם הכניסו בניך צרתך בביתך שתוק להם, אמר לה, יפה למדת סנגוריא יש **שכר לפעולתך ולצדקתך שמסרת סימנך לאחותך, עכ"ל רש"י**,

להזכיר זכותה של רחל בחיפוש אחר השידוך וביאור "בגדי לבן שאולין שלא לבייש"

עפ"י האמור לעיל יש לומר, כי הבגדים שנתן **לבן לרחל, השאילה אותם רחל ללאה כדי שלא לבייש אותה**, ואולי הרמאי לבן ייעד אותם ללאה והיו **שאולין** לרגע אצל רחל, בין כך ובין כך היו אלה הבגדים של **לבן שאולין**,

וכדי להזכיר את זכות פעולתה רחל בזמן חיפוש אחר השידוך, לובשות **כולם** בגדי "לבן" שאולין, כלומר הבגדים שהכין **לבן** והיו "שאולין" כדי לרמז לזכותה של רחל,

ובכך מפורש מה שאמרו שבהן בנות ירושלים יוצאות בכלי לבן שאולין שלא לבייש את מי שאין לו, כלומר הבגדים שהכין **לבן** והם היו **שאולין, כדי שלא לבייש**,

ובצחות יש להוסיף אומרז"ל לפיכך **זכותה ויצא ממנה שאול. פירוש**, שלהזכיר זכותה הן יוצאות בבגד "שאול".

כא, ביאור לא היו ימים טובים כט"ו באב ומשנכנס א"ב ממעטין בשמחה

איתא בגמרא (תענית כ"ו ע"ב) **לא היו ימים טובים לישראל** **כחמשה עשר באב** וכיום הכפורים, שבהן בנות ישראל יוצאות וכו',

כתב הבני יששכר - מאמרי חדשי תמוז אב - מאמר ד' ידובר מענין ט"ו באב שהוא יום טוב לישראל, ובו בנות ישראל יוצאות וכו' וכך כתב, טרם בואי לומר מענין ט"ו באב, לא אכחיד אמרי קדוש, קדוש ישראל אדו"מ הרב הקדוש מו"ה **אברהם יהושע העשיל מ"כ במעזיבוז זצוק"ל**, אמר ברמז דברי רז"ל הנ"ל, לא היו ימים טובים לישראל כט"ו באב,

דהנה אמרו רז"ל, (תענית ל"א ע"א), עתיד הקב"ה לעשות **מחול לצדיקים** וכו' ענין המחול הוא, **ההולך במחול הולך סביב סביב** בהיקף, ואין שם מעלה ומטה **ראש וסוף**, כן לא יהיה **לצדיקים** לעתיד **קנאה ושנאה** לומר זה גבוה למעלה מזה,

והוא הוא, **יום טוב לישראל**, כשאין ביניהם קנאה ושנאה ותחרות, וזהו הרמז לא היו ימים טובים לישראל **כט"ו בא"ב**, רמז כי **אות ה"ט"ו** באל"ף ביי"ת, הוא אות **ס'** שהוא עגול סביב, ואין בו **ראש וסוף**, והוא בחינת המחול, והוא **היום טוב הגדול לישראל**, הנה כך שמעתי סתם ורשמתי למזכרת, עכ"ל **הבני יששכר**,

לפי"ז אמרתי להוסיף

איתא בגמרא (תענית כ"ט ע"א) **משנכנס אב ממעטין בשמחה**, **אב** הם אותיות **א"ב**, ובניגוד לאות **ס'** שהיא עגולה ואין לה ראש וסוף, והיא מרבה את השמחה, שלא היו י"ט כמוהו, **הא"ב** יש בהם ראש וסוף, ולכן **משנכנס א"ב ממעטין בשמחה**, וכשם שט"ו הוא יום שמחה א"ב ממעט בשמחה.

כב, ונראה לומר בדרך צחות,

ענבי הגפן בענבי הגפן

איתא בגמרא (תענית דף לא עמוד א) בנות ישראל יוצאות וחולות בכרמים, תנא, מי שאין לו אשה נפנה לשם. קחו מקחכם לשום שמים, ובלבד שתעטרונו בזהובים.

על פי מה שדימו חז"ל (פסחים מט.) את השידוך לגפן, שאמרו ענבי הגפן בענבי הגפן, י"ל כי זהו שאמרו שהיו יוצאות וחולות

פרפראות פאר

בכרמים, היינו שהיו יוצאות לחפש את ענבי הגפן.

כל כבודה בת מלך פנימה ממשבצות זהב לבושה

נראה לבאר טעם הענין שהיו יוצאות, אע"פ שכל כבודה בת מלך פנימה, על פי המשך דברי הגמרא שם, שהיו אומרות, ובלבד שתעטרונן בזהובים, והלשון תעטרונן הכוונה לעטר את בגדיה שיהיו משובצים בזהב, ועל ידי כך שיהיו בגדיה משובצים זהב תוכל לקיים בעצמה "כל כבודה בת מלך פנימה מאחר וממשבצות זהב לבושה",

לכרמים בגימטריא שידוך

כג, שמ"ע ראשי תיבות עול מלכות שמים שמע ר"ת שאו מרום עיניכם

אברהם אבינו היה זה שקיבל עליו עומ"ש ע"י שנשא עיניו למרום

אברהם אבינו היה הראשון שקיבל עליו עול מלכותו יתברך, ע"י שנשא עיניו ואמר מי הוא בעל הבירה,

כתיב (ישעיהו פרק מ" כ"ו) "ש'או מ'רום ע'יניכם, ר'או מ'י ב'רא א'לה"

שמ"ע ר"ת ע"ול מ'לכות ש'מים

שמ"ע, הם ראשי תיבות ש'או מ'רום ע'יניכם,

אבר"ם הם ראשי תיבות ר'או מ'י ב'רא א'לה,

מבואר, כי אברהם אבינו היה זה שנשא למרום עיניו, והציץ עליו בעל הבירה, ור'אה מ'י ב'רא א'לה, וקיבל עליו עול מלכות שמים.

כד, הנחמה בבשורת הגאולה הם באותם דרכים של ההודעה על החורבן

אנו מוצאים ג' דרכים, בבשורת הגאולה, דיבור, שמיעה, ראיה,

דיבור, על הר גבה עלי לך מבשרת ציון, הרימי בכח קולך מבשרת ירושלים, הרימי אל תיראי אמרי לערי יהודה הנה אלהיך (ישעיה מ'),

תשעה באב ואתחנן נחמו

שמיעה, מה נאוו על ההרים רגלי מבשר משמיע שלום מבשר טוב משמיע ישועה, אמר לציון מלך אלהיך (ישעיה כ"ז),

ראיה, כי עין בעין יראו בשוב ידוד ציון (ישעיה נ"ב),

מבואר, כי האבלות על ירושלים הינה בשלשה דרכים, בדיבור, דברי ירמיהו, בשמיעה, שמעו דבר ה', בראיה, חזון ישעיהו,

ג' ההפטרות דבין המצרים, הם,

א', דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימין, (ירמיה פרק א')

ב', שמעו דבר ידוד בית יעקב וכל משפחות בית ישראל, (ירמיה פרק ב')

ג', חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם, (ישעיה פרק א')

כה, ביאור מחול לצדיקים

איתא בגמרא (תענית ל"א ע"א) עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

במילה מחול נרמזו מעלות צדיקי אמת שישתתפו במחול בחמש אופנים

חומל, מי שחומל ומרחם, וכואב את כאבם של אחרים,

מוחל, מי שמוחל כשעושים לו רעה נגדו,

לוחם, מי שנלחם את מלחמות ה',

חולם, כידוע החלומות בשינה הם לפי מחשבות האדם,

מלוח, הוא נתינת צדקה מכספו, ע"ד "מלח ממון חסר"

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"
רח' חזון איש 2 בני ברק
פקס 03-6161777
נייד 0527-616166
מייל y0527616166@gmail.com